

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Кафедра цивільного права

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

ПРАКТИКУМ

для здобувачів освітньої програми
фахового передвищого рівня освіти
в Академічному фаховому коледжі ОНЮА,
галузь знань – 26 «Цивільна безпека»,
спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність»

Одеса
Фенікс
2025

УДК 347(076)
Ц 58

Рекомендовано до друку
навчально-методичною радою Національного університету
«Одеська юридична академія»
(протокол № 7 від 24 червня 2025 року).

Рецензенти:

Діденко Л. В. – доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри цивільно-правових дисциплін та статистики Міжнародного гуманітарного університету;

Церковна О. В. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ.

Редактори:

Харитонов Євген Олегович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Сафончик Оксана Іванівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Цивільне право : практикум для здобувачів освітньої програми Ц 58 фахового передвищого рівня освіти в Академічному фаховому коледжі ОНЮА, галузь знань 26 «Цивільна безпека», спец. 262 «Правоохоронна діяльність» [Електронне видання] / Є. Харитонов, О. Сафончик [та ін.] ; за заг. ред. Є. Харитонova, О. Сафончик ; НУ «ОЮА». – Одеса : Фенікс, 2025. – 60 с. – Режим доступу: ...

ISBN 978-617-8430-78-8

У практикумі містяться методичні вказівки та теми курсу цивільного права, в яких визначено питання теми, нормативні правові акти, літературні джерела та завдання.

УДК 347(076)

ISBN 978-617-8430-78-8

© Колектив авторів, 2025

Авторський колектив:

Харитонов Євген Олегович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія» – тема 1;

Сафончик Оксана Іванівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія» – тема 2;

Давидова Ірина Віталівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія» – тема 4;

Чанишева Аліна Рашидівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія» – тема 7;

Глиняна Катерина Михайлівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія» – тема 3;

Журило Сергій Сергійович – кандидат юридичних наук – тема 6;

Зубар Володимир Михайлович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія» – тема 5;

Орзів Юрій Геннадійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія» – тема 9;

Фасій Богдан Володимирович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія» – тема 8.

ПЕРЕДМОВА

Навчальний курс «Цивільне право» спрямований на отримання і поглиблення знань здобувачів фахової передвищої освіти з чинного цивільного законодавства та права. Цивільне право – це галузь права з якою зустрічається в житті кожна людина з моменту народження і до моменту смерті. Охоплюючи величезну кількість суспільних відносин у сучасний період українського державобудування та вітчизняної законотворчості ця галузь розвивається швидко і динамічно. Про це свідчить не тільки безперервне прийняття нових законодавчих актів з метою оптимізації врегулювання цивільних відносин, а і поширена практика правозастосування норм цивільного законодавства для регулювання і захисту цивільних прав та виконання цивільних обов'язків.

Мета навчальної дисципліни: є підготовка майбутніх фахівців у галузі цивільного права, що покликане дати здобувачам фахової передвищої освіти знання, які дозволять їм усвідомити зміст суспільних відносин, які регулюють норми цивільного права, сформулювати навички аналітичної роботи з нормативними та інструктивними документами з цивільного права, за для самостійного вирішення завдань у сфері регулювання правовідносин, пов'язаних з особистими майновими та немайновими правами.

Завдання навчальної дисципліни полягають у розумінні сенсу майнових та немайнових відносин, з'ясування та розкриття понять набуття та припинення права власності; розгляд інституту спадкування, вивченні системи правових норм, концептів, судової практики, що регулюють договірні та недоговірні зобов'язальні відносини фізичних та юридичних осіб; формування у здобувачів фахової передвищої освіти системи знань, вмінь, практичних навичок, необхідних для реалізації, охорони та захисту майнових та особистих немайнових прав фізичних та юридичних осіб; формування у здобувачів фахової передвищої освіти системи знань, вмінь, практичних навичок використання засобів правового захисту у зобов'язальних правовідносинах.

Формування та розвиток компетентностей	
Поси- лення на шифр комп-сті	Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей:
ІК	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі у галузі правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів права та цивільної безпеки та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності; контроль інших осіб у визначених ситуаціях.
ЗК1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК3	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК4	Знання і розуміння предметної області та професійної діяльності.
ЗК8	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
СК5	Здатність до застосування нормативно-правових актів щодо охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави.
СК9	Здатність визначати належні та придатні для юридичного аналізу факти.

Зв'язок з програмними результатами навчання	
Шифр про- грамно- го РН	Результати навчання цієї навчальної дисципліни деталізують такі програмні результати навчання:
РН2	Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
РН3	Використовувати основні методи та засоби забезпечення правопорядку в державі, дотримуватись прав і свобод людини.
РН11	Знати основи галузей права у сфері професійної діяльності.

Технологія навчання дисципліни	Методи, які використовуються під час навчання: лекція, практичне заняття (кейс метод, презентація), консультація, самостійна робота, індивідуальні завдання.
--------------------------------	--

Методичні вказівки:

Цей практикум — ваш головний помічник у вивченні цивільного права. Він допоможе вам не лише засвоїти теорію, а й навчитися застосовувати її на практиці. Ось алгоритм успішної підготовки до заняття:

теоретична підготовка:

- опрацюйте літературу: вивчіть рекомендовані підручники, монографії та статті. Зіставляйте отриману інформацію з конспектом лекцій, аналізуйте різні точки зору та формуйте власну позицію;
- вивчіть законодавство: зверніться до зазначених нормативно-правових актів. Особливу увагу приділяйте нормам, що мають неоднозначне тлумачення в теорії та на практиці;

практична робота:

- розв'яжіть задачі та кейси: це ключовий етап підготовки, проаналізуйте обставини, аргументи сторін, знайдіть відповідні норми права та сформулюйте обґрунтоване рішення;
- зафіксуйте результати: записуйте розв'язки задач у спеціальний зошит. Ваш висновок має бути чітким, структурованим (наприклад, у формі резолютивної частини судового рішення) та обов'язково містити посилання на конкретні статті законів.

участь у заняттях:

- будьте готові до дискусії: на заняттях ми обговорюємо як теоретичні питання, так і практичні кейси; готуйте плани виступів та активно долучайтеся до обговорення, підкріплюючи свої думки посиланнями на закони та судову практику.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
Тема 1. Поняття та межа дії цивільного права. Цивільні правовідносини.		2	2	6
Тема 2. Суб'єкти цивільного права.		2	2	8
Тема 3. Об'єкти цивільних прав.		2	2	8
Тема 4. Правочини.		2	2	8
Тема 5. Загальні положення про речові права.		2	2	8
Тема 6. Поняття та характеристика зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань.		2	4	8
Тема 7. Цивільно-правовий договір. Договірні зобов'язання.		2	4	8
Тема 8. Загальна характеристика недоговірних зобов'язань.		2	2	8
Тема 9. Спадкове право.		2	2	8
Усього годин		18	22	70

Навчальне навантаження здобувача вищої освіти	
Види навантаження	Кількість годин
Усього годин аудиторної роботи, у т.ч.:	40
• лекційні заняття, год.	18
• практичні заняття, год.	22
Усього годин самостійної роботи, у т.ч.:	80
• індивідуальне навчальні, науково-дослідне завдання, год.	70
• підготовка до практичних занять та контрольних заходів, год.	10
Екзамен	+

Індивідуальні завдання		
№ з/п	Опис змісту індивідуального завдання	год. (денна ф/н)
1.	1. Написання есе за обраною тематикою відповідно до встановлених вимог. 2. Підготовка презентації в межах питань теми, що розглядаються на практичному занятті. 3. Підготовка тез доповідей на науковій конференції та круглі столи.	10

Шкала оцінювання		
Оцінка	Бали	Опис
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Добре
C	75-81	Добре
D	67-74	Задовільно
E	60-66	Задовільно (достатньо)
Fx	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Поточний контроль знань здобувачів освіти оцінюється за шкалою («2», «3», «4», «5»), з обов'язковим переведенням при підсумковому контролі оцінок в бали за допомогою шкали до національної шкали та шкали ECTS.

Для отримання підсумкової оцінки здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості практичних/лабораторних занять та поточних контрольних заходів (реферату, контрольної роботи, завдань до самостійної роботи тощо).

Для переводу підсумкової оцінки у 100 бальну шкалу оцінювання знань середньоарифметична підсумкова оцінка множиться на коефіцієнт 20.

Якщо протягом вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти, який складає екзамен, набрав не менше ніж ½ від загальної кількості оцінок суму балів 90 та більше за шкалою оцінювання ECTS,

то він має право отримати оцінку за набраними балами А/Відмінно без складання підсумкового контролю.

Здобувач освіти, який складає залік та набрав суму балів 60 та більше за шкалою оцінювання ECTS, отримує оцінку за набраними балами без складання підсумкового контролю. Якщо здобувач освіти бажає покращити оцінку, отриману як середньоарифметичну результатів поточного контролю, то він може скласти залік.

Здобувач освіти, який набрав менше ніж $\frac{1}{2}$ від загальної кількості оцінок на практичних/лабораторних заняттях та поточних контрольних заходах та/або менше ніж 60 балів (для залікової дисципліни) та менше ніж 90 балів (для екзаменаційної дисципліни) складає залік/екзамен відповідно в обов'язковому порядку.

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Поняття та межа дії цивільного права. Цивільні правовідносини

1. Цивільне право як галузь права. Предмет, метод та функції цивільного права.
2. Цивільне право як наука (цивілістика) і навчальна дисципліна.
3. Цивільне право як система законодавства.
4. Поняття цивільних правовідносин.
5. Структура цивільних правовідносин.
6. Види цивільних правовідносин.
7. Підстави виникнення, припинення і трансформацій цивільних правовідносин.

Завдання або кейси для поточного контролю знань:

Завдання 1.

Поясніть, чим цивільно-правові відносини відрізняються від інших галузевих правовідносин: конституційних, кримінальних, фінансових, адміністративних, трудових, сімейних та господарських. Оформіть відповідь у вигляді порівняльної таблиці.

Завдання 2.

Поясніть відмінність між поняттями «фактичний зміст цивільних правовідносин» і «юридичний зміст цивільних правовідносин».

Завдання 3.

Наведіть п'ять прикладів, коли цивільно-правові відносини виникають і припиняються не в результаті одного юридичного факту, а на підставі сукупності юридичних фактів — юридичного складу.

Завдання 4.

Подайте три приклади ситуацій, у яких один юридичний факт спричиняє виникнення кількох правовідносин одночасно.

Завдання 5.

Автомобіль належить пану Литвиненку на праві приватної власності. Проаналізуйте відповідне цивільне правовідношення: визначте його учасників, об'єкт, а також права і обов'язки сторін, що становлять його зміст.

Завдання 6.

Дайте детальну характеристику наступним прикладам цивільно-правових відносин, зазначивши суб'єкт, об'єкт, зміст, підстави виникнення та вид кожного з них:

1. Студент Петренко орендував квартиру у пана Самойленка строком на один рік.

2. Пані Зотова, як внутрішньо переміщена особа, отримала грошову допомогу.

3. Пані Громова опублікувала на одеському сайті оголошення про грошову винагороду за повернення зниклого собаки. Пес був знайдений і повернутий пані Іщенко.

4. Пан Бірюков, керуючи власним автомобілем, здійснив наїзд на пана Розова, унаслідок чого останній загинув.

Тема 2. Суб'єкти цивільного права

1. Загальні положення про фізичну особу.
2. Правоздатність фізичних осіб та її зміст (обсяг).
4. Поняття та елементи дієздатності фізичної особи
5. Диференціація дієздатності фізичної особи
6. Обмеження дієздатності фізичної особи та визнання її недієздатною
7. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою і оголошення її такою, що померла.
8. Поняття, ознаки та правосуб'єктність юридичної особи.
9. Класифікації юридичних осіб.
10. Виникнення та припинення юридичних осіб.

Завдання або кейси для поточного контролю знань:

Задача 1.

Подружжя Іванових ухвалило рішення про розірвання шлюбу та уклало письмову угоду, згідно з якою Іванов відмовляється від будь-яких претензій на квартиру, зобов'язується залишити Одесу та постійно мешкати разом із матір'ю в Херсоні. Іванова, у свою чергу, погодилася не вступати в новий шлюб до завершення навчання їхньої доньки в інституті (донька є студенткою першого курсу). З метою нотаріального посвідчення цієї угоди подружжя звернулося до нотаріуса, але отримало відмову.

Чи були дії нотаріуса правомірними? Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на відповідні норми цивільного законодавства.

Задача 2.

Керуючий партнер адвокатської компанії «Самсоненко і партнери» пан Онищенко перебував у відпустці на судні «Україна», яке курсувало за маршрутом «Кіпр – Одеса» через Чорне море. Останній раз його бачили на борту 4 серпня 2019 року. Наступного ранку його не виявили у каюті. Капітан судна, прибуваючи до порту «Одеса», повідомив, що в ніч з 4 на 5 серпня 2022 року в морі була штормова погода.

22 жовтня 2022 року дружина пана Онищенка звернулася до суду із заявою про встановлення факту його смерті з метою призначення пенсії їй та дітям у зв'язку з втратою годувальника.

Яким має бути судове рішення за заявою громадянки Онищенко? Як змінилося б рішення суду, якби вона подала аналогічну заяву у січні 2023 року? Обґрунтуйте свою позицію з урахуванням норм чинного законодавства.

Задача 3.

7 вересня 2022 року пан Назарчук вийшов із дому в магазин і не повернувся. 1 лютого 2023 року його дружина подала до суду заяву про визнання його безвісно відсутнім. У зверненні вона зазначила, що її мотив — бажання розлучитися з чоловіком, аби мати змогу вступити в новий шлюб.

Чи існують законні підстави для задоволення заяви дружини? Які умови є необхідними для визнання фізичної особи безвісно відсутньою? Чи відповідають обставини справи цим умовам?

Задача 4.

Дмитро і Катерина, яким на момент укладення шлюбу було по 17 років, зареєстрували шлюб відповідно до вимог закону. Під час шлюбу вони придбали будинок за кошти, подаровані на весілля. Через шість місяців подружжя розлучилося за взаємною згодою в органах ДРАЦСу, без вирішення питання про поділ майна. Катерина переїхала до батьків, а Дмитро залишився в будинку. Через два місяці Дмитро вирішив продати будинок і звернувся до нотаріуса для посвідчення договору купівлі-продажу. Нотаріус відмовив, посилаючись на неповноліття Дмитра та відсутність шлюбу, що не дає йому права самостійно укладати такий договір без згоди батьків. Дізнавшись про намір колишнього чоловіка, Катерина подала позов

до суду про поділ будинку як об'єкта спільної сумісної власності, набутої під час шлюбу.

Чи були дії нотаріуса законними? Проаналізуйте правову ситуацію, яка виникла, та запропонуйте її вирішення відповідно до норм цивільного та сімейного законодавства України.

Задача 5.

На свій 16-й день народження Борис отримав у подарунок мотоцикл від своєї сестри Олени. Через деякий час він обміняв цей мотоцикл на інший – у свого товариша Сашка. Проте через п'ять днів новий мотоцикл було викрадено. Мати Бориса звернулася до Сашка з вимогою повернути подарований синові мотоцикл, але отримала відмову. У зв'язку з цим вона подала до суду позов про вилучення транспортного засобу, аргументуючи це тим, що договір міни, укладений неповнолітніми, перевищує межі їхньої цивільної дієздатності.

Дайте правову оцінку діям учасників цієї ситуації. Обґрунтуйте правові позиції кожної зі сторін.

Задача 6.

40-річного пана Хоменка, через тяжке хронічне захворювання, було рішенням суду визнано недієздатним. Протягом наступних шести місяців він проходив стаціонарне лікування, після чого його стан суттєво покращився. У зв'язку з цим його опікун, двоюрідний брат Микола, звернувся до місцевого управління юстиції з проханням подати позов до суду про надання пану Хоменку обмеженої цивільної дієздатності.

Уточніть та виправте юридичні помилки, допущені в описі ситуації. Визначте обсяг цивільної дієздатності Хоменка відповідно до законодавства. Наведіть правильне юридичне формулювання ситуації.

Задача 7.

Пан Петров, визнаний судом недієздатним, протягом кількох місяців щодня купував по одній кульковій ручці в одному й тому ж магазині. Його дружина, яка є його опікуном, зібрала всі ручки й звернулася до адміністрації магазину з вимогою повернути кошти, сплачені за товар. Проте директор магазину відмовився задовольнити вимогу, зазначивши, що правочини, укладені Петровим, є дрібними побутовими і можуть здійснюватися самостійно.

Дайте правову оцінку ситуації. Яке рішення слід прийняти по суті спору?

Задача 8.

Пані Єфремова звернулась до суду із заявою про визнання її чоловіка померлим. У заяві вона вказала, що її чоловік був членом риболовецького кооперативу та працював на сейнері, виконуючи функції спеціаліста з обробки риби. Дев'ять місяців тому він випав із човна у стані алкогольного сп'яніння і потонув. До заяви додано акт про нещасний випадок та постанову слідчого про відмову у відкритті кримінального провадження. Заявниця зазначила, що органи ДРАЦС відмовляються реєструвати смерть чоловіка без відповідного судового рішення.

Яке рішення має ухвалити суд у цій ситуації? Наведіть правове обґрунтування відповідно до чинного законодавства.

Задача 9.

12-річну Марину госпіталізували з діагнозом «апендицит». Після первинного лікування стан дівчинки покращився, однак за результатами додаткового обстеження лікарі наполягали на оперативному втручанні. Батьки Марини відмовилися від операції та вирішили забрати дитину додому. Завідувач хірургічного відділення дозволив виписку. Через два дні у дитини трапився розрив апендикса, була проведена термінова складна операція, і подальше лікування тривало довгий час.

Проаналізуйте правову ситуацію. Які цивільні права дитини було порушено?

Задача 10.

На публічному заході у сімейному клубі, де були присутні понад 100 осіб, пан Андрейченко звернувся до 20-річного Петренка з заявою про те, що його (Петренка) біологічний батько нещодавно був нагороджений орденом, і закликав Петренка привітати його. Петренко вважав цю інформацію недостовірною і принизливою, тому звернувся до Андрейченка з вимогою її спростувати, посиляючись на порушення права на честь і гідність його батька. Чи є підстави для захисту честі й гідності в цій ситуації? Відповідь обґрунтуйте з урахуванням чинного законодавства.

Задача 11.

У газеті «ЗОРЯ» було опубліковано статтю під назвою «Громадське харчування міста Н.: вчора, сьогодні, завтра». У матеріалі, зокрема, стверджувалося, що в бістро «Лагуна», де працює лише троє осіб, систематично обраховують клієнтів і подають неякісну каву. Усі троє працівників, які мали укладені трудові договори, подали позов до суду з вимогою спростувати неправдиву інформацію. Однак суд відмовив у розгляді позову, аргументуючи це тим, що оскільки в статті не вказано жодного прізвища, позивачем може бути лише власник закладу.

Чи відповідає рішення суду вимогам законодавства? Обґрунтуйте відповідь.

Задача 12.

Під час планового медичного огляду вчителя початкових класів Манкова дільничний терапевт Ганова виявила у нього серцеву недостатність. Лікар повідомила про це керівництво школи та деяких батьків учнів, яких навчав Манков. У результаті вчителю скоротили кількість навчальних годин, а частина батьків почала вимагати його заміни, стверджуючи, що через стан здоров'я він не здатен ефективно навчати дітей. Манков звернувся до суду з позовом, у якому просив зобов'язати лікарку спростувати інформацію про його хворобу через ЗМІ.

Яке рішення має ухвалити суд? Обґрунтуйте відповідь з правової точки зору.

Задача 13.

Андрій мав намір одружитися з Тамарою. Через тиждень після заручин його колишня подруга Ганна, намагаючись зірвати майбутнє весілля, повідомила Тамарі, що Андрій має дитину поза шлюбом. Чи є в цій ситуації порушення особистих немайнових прав? Обґрунтуйте вашу позицію.

Задача 14.

За місяць до виборів міського голови у місті Залучанську почали поширювати листівки, в яких одного з кандидатів називали лідером злочинного угруповання, наводили його нібито кримінальне прізвисько. Автором листівки були зазначені «Патріоти міста», однак особи, які її розповсюдили, залишилися невідомими. Кандидат звернувся до прокуратури з проханням спросту-

вати цю інформацію у місцевих ЗМІ, однак отримав відмову. Чи є відмова прокуратури правомірною? Як кандидат може захистити свої права в цій ситуації?

Задача 15.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Старк» було створене трьома фізичними особами: Пастушенком, Вороніним та Сокольською, які внесли свої частки до статутного капіталу та отримали реєстраційні документи. Через рік між учасниками виник конфлікт, і Пастушенко з Вороніним, без участі Сокольської, підписали протокол загальних зборів, на якому вирішили виключити її зі складу товариства за «систематичне перешкоджання діяльності». Після цього вони подали зміни до державного реєстратора. Сокольська вирішила звернутися до суду.

Які позовні вимоги може пред'явити Сокольська? Як вона повинна їх обґрунтувати? Хто є належним відповідачем – саме товариство чи учасники Пастушенко і Воронін? Які правові аргументи можуть бути на користь сторін?

Задача 16.

15 травня 2019 року було підписано установчі документи ТОВ «Море», і того ж дня загальні збори призначили Іванюка О.П. директором товариства. 26 травня Іванюк уклав договір оренди складських приміщень із ПП «Берег». Однак 30 травня ТОВ «Море» було зареєстроване в Єдиному державному реєстрі. ПП «Берег» направило лист про визнання договору неукладеним, посилаючись на те, що правоздатність юридичної особи виникає лише з моменту державної реєстрації (відповідно до ст. 87, 91 ЦК України). Водночас, 16 червня учасники ТОВ «Море» на загальних зборах визнали цей договір дійсним.

З якого моменту виникає цивільна правосуб'єктність юридичних осіб? Проаналізуйте правову позицію сторін та вирішіть, чи є підстави для визнання договору дійсним.

Тема 3. Об'єкти цивільних прав

1. Поняття та класифікація об'єктів цивільних прав (правовідносин)
2. Речі як об'єкт цивільних прав (правовідносин). Речі приватного права. Види речей приватного права.

3. Цінні папери як об'єкт цивільних прав (правовідносин)
4. Дії та результат дій як об'єкти цивільних прав (правовідносин)
5. Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав
6. Інформація як об'єкт цивільних прав
7. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав
8. Інші об'єкти цивільних прав

Завдання або кейси для поточного контролю знань:

Задача 1.

Після смерті громадянина України пана Юхименка, відповідно до залишеного ним заповіту, його дача була заповідана синові Миколі, а гараж із автомобілем — другому сину, Богдану. Микола, прийнявши спадщину у вигляді дачі, звернувся до брата з вимогою передати йому окремі частини автомобіля (зокрема колеса та двигун) з метою зрівняння вартості спадкових часток. Богдан відмовився, пояснюючи, що це суттєво зменшить вартість транспортного засобу. З метою встановлення справедливості Микола подав позов до суду.

Якими правовими аргументами можуть обґрунтовувати свою позицію кожна зі сторін?

Задача 2.

Громадянин Малащенко протягом життя збирав колекцію старовинних годинників. Після його смерті було відкрито заповіт, згідно з яким усе майно, включно з колекцією, належить у рівних частках його дружині, доньці та брату Андрію. Дружина покійного заперечила проти поділу колекції, вважаючи її неподільною, і запропонувала брату компенсацію в грошовій формі або іншим майном. Однак Андрій наполягав на отриманні частини колекції в натурі. Дружина звернулася до суду за захистом своїх інтересів.

Які правові позиції можуть займати сторони в цьому спорі?

Задача 3.

Закрите акціонерне товариство «АТОН» випустило акції та розподілило їх серед своїх працівників. Згодом представники іншого ЗАТ — «КОЛХІДА» — почали скуповувати ці акції у пенсіонерів, які раніше працювали в «АТОН». У зв'язку з цим ЗАТ «АТОН» подало позов до суду з вимогою визнати правочини купівлі-продажу акцій недійсними.

Потрібно:

- дати визначення поняття закритого акціонерного товариства;
- з'ясувати, чи є акції ЗАТ об'єктом цивільних правовідносин;
- визначити, чи мали право колишні працівники продавати акції;
- запропонувати можливе рішення суду.

Задача 4.

Пан Кирилюк продав пану Олешку житловий будинок. Договір був нотаріально посвідчений, гроші передані, будинок звільнений. Після цього Кирилюк почав демонтаж гаража і літньої кухні, які знаходились на тій самій земельній ділянці. Олешко заперечив це, стверджуючи, що, купуючи будинок, він автоматично став власником усіх споруд на ділянці, попри те, що про гараж і кухню в договорі прямо не йшлося. Кирилюк наполягав, що оскільки ці об'єкти не були зазначені в договорі, він залишився їх власником. Яким чином має бути вирішений цей спір?

Задача 5.

Шинкарук продав будинок Остапенку. Після заселення покупець виявив, що з будинку була демонтована вбудована кухонна стінка, яка раніше була встановлена. Остапенко вимагав її повернення, оскільки вона була частиною будинку під час огляду. Шинкарук відмовився, посилаючись на те, що договір купівлі-продажу не містив згадки про продаж кухні.

Як слід вирішити цю суперечку?

Задача 6.

Подружжя Зав'ялових протягом останніх п'яти років спільно розвивало освітній онлайн-проект, який мав широку аудиторію та стабільно забезпечував сім'ю прибутком. Однак обліковий запис, через який здійснювалася діяльність, був зареєстрований на ім'я дружини. Після погіршення відносин подружжя вирішило розлучитися. У зв'язку з цим виникло питання про розподіл спільного майна, зокрема онлайн-бізнесу. Дружина заблокувала чоловікові доступ до проекту.

Чоловік звернувся до юриста із запитаннями:

1. Який правовий статус має онлайн-освітній проект, створений спільно в шлюбі?
2. Чи вважається акаунт дружини її особистою власністю?
3. Які існують юридичні підстави для поділу такого бізнесу?

Надайте правову консультацію з цих питань.

Тема 4. Правочини

1. Поняття, ознаки правочину та умови їх дійсності.
2. Види правочинів
3. Форми правочинів
4. Тлумачення змісту правочину
5. Відмова від правочину
6. Недійсність правочинів
7. Наслідки визнання правочину недійсним

Завдання або кейси для поточного контролю знань:

Задача 1.

Сергій Мовчан отримав у подарунок від бабусі Айфон на честь завершення школи. Згодом він поцікавився у бабусі, чи не буде вона проти, якщо він обміняє телефон на сучасну відеокамеру, що належить його другу Дмитру Колобову. Бабуся не заперечувала та надала письмову згоду на правочин. 30 січня 2023 року обмін відбувся. 1 березня 2023 року батько Сергія, дізнавшись про це, вимагав від Дмитра повернути Айфон і забрати відеокамеру, оскільки він не давав дозволу на угоду. Дмитро відмовився, пояснивши, що пристрій був подарований бабусяю, яка дала письмову згоду, тому участь батька в погодженні не потрібна.

Питання: Хто має рацію у спорі? Як зміниться ситуація, якщо мати Сергія погодиться на обмін за ініціативи бабусі?

Задача 2.

Громадянин А. продав своєму знайомому Б. збірку творів вітчизняних класиків за 500 грн. Договір було укладено письмово. Через хворобу А. не міг підписати документ самостійно, тому попросив сусіда С. зробити це за нього. С. підписав договір, вказавши власне прізвище та дату. Б. заплатив А., але вирішив забрати книги лише після повернення з відрядження. Через кілька днів після укладення договору А. помер. Дочка А., єдина спадкоємиця, відмовилася передати книги, посилаючись на те, що документ оформлено неправильно.

Як оцінити дії дочки? Чи має Б. законні підстави вимагати передачу книг?

Задача 3.

16-річний Борис отримав у подарунок від сестри мотоцикл. Через деякий час він обміняв його на інший у друга Сашка. Через п'ять днів новий мотоцикл було викрадено. Мати Бориса звернулась до Сашка з вимогою повернути подарований раніше мотоцикл, посилаючись на те, що обмін вийшов за межі дієздатності Бориса.

Сашко відмовився, мати подала позов до суду. Оцініть правомірність дій усіх сторін. Які аргументи можна навести на захист кожної?

Задача 4.

Пан Петров, визнаний недієздатним, щодня купував кулькову ручку в одному й тому ж магазині. Його дружина, яка є опікункою, повернула ручки до магазину й вимагала повернення коштів. Директор відмовив, посилаючись на те, що покупки були дрібними побутовими правочинами, які можуть укладатися навіть недієздатною особою.

Визначте, хто правий у спорі.

Задача 5.

Визначте, які з наведених юридичних фактів є правочинами, та до яких видів вони належать:

1. Продаж велосипеда 16-річному підлітку
2. Складання заповіту
3. Поставка товарів народного споживання
4. Виявлення скарбу
5. Видача доручення на авто
6. Знахідка речі
7. Передача речей у ломбард
8. Крадіжка речей
9. Загибель майна від блискавки
10. Передача грошей у борг
11. Розкрадання з магазину
12. Дача хабара
13. Виробнича травма
14. Дарування авто
15. Оренда житла
16. Видача чека

Задача 6.

Дахова подала претензію до Шилова через те, що він обрізав гілки її дерев, які нависали над його ділянкою. Вона заявляє, що через це дерева стали хворіти та втратили вигляд. Шилов пояснив, що попереджав про проблему заздалегідь, але дерева не були пересажені і заважали його господарству. Питання: Хто з учасників перевищив межі своїх прав? Які наслідки таких дій?

Задача 7.

17-річний Гаврилюк поскаржився до органів опіки на батьків, бо ті не подарували йому обіцяний подарунок на день народження. Батьки пояснили, що подарунок — це не обов'язок, а матеріальні умови не дозволяли його купити. Запитання:

1. Які правовідносини виникли?
2. Які юридичні факти стали підставою?
3. Чи є підстави притягнення батьків до відповідальності?

Задача 8.

Котлов видав дружині довіреність на отримання вкладу в банку. Після його смерті мати Котлова, спадкоємиця, подала позов до дружини з вимогою повернути вклад, оскільки кошти були внесені до шлюбу. Суд ухвалив рішення на користь матері. У апеляції вдова наполягала, що діяла в межах довіреності та витратила кошти на поховання.

Хто має більше шансів виграти? Як співвідносяться “повноваження” і “представництво”?

Задача 9.

Зотов видав довіреність Потапенку на продаж телевізора не дешевше ніж за 10 мінімальних зарплат. Через труднощі з продажем Потапенко передоручив справу синові, який продав телевізор за нижчою ціною. Зотов вимагає компенсації. Потапенко переклав відповідальність на сина. Проаналізуйте ситуацію та вирішіть справу.

Задача 10.

Єфремов видав довіреність колезі Василенку на отримання зарплати. Відрадження не відбулося, і він попросив повернути довіреність. Однак Василенко отримав зарплату і витратив її. Пізніше звільнився і не повернув гроші. Єфремов подав позов до ТОВ, стверджуючи, що організація знала про відсутність відрадження.

Чи має ТОВ відповідати перед Єфремовим?

Задача 11.

Директор ТОВ “Славія” Ройтберг продав будинок, що належав фірмі, громадянину Чаленку. Один із співвласників, Тупчий, оскаржив договір, вказуючи, що не надавав згоди, а директор не мав повноважень на відчуження майна. Що вирішить суд? Які докази мають бути надані?

Задача 12.

Молокозавод мав доставити продукцію магазину 2 травня 2019 року, але через розмиту дорогу доставка не відбулася. У договорі був передбачений штраф за невиконання. Магазин вимагає штраф, завод посиляється на відсутність вини.

Чи є вимоги магазину обґрунтованими?

Задача 13.

Троє осіб ремонтували огорожу, при цьому пошкодили дах сараю Харченка. Останній подав позов лише до Федоренка, вимагаючи компенсацію у розмірі 840 грн. Федоренко визнав лише часткову відповідальність. Чи підлягає позов задоволенню?

Задача 14.

Пан Туренко придбав клавіатуру з 3-місячною гарантією. Через два місяці виявив дефект, звернувся до магазину вчасно, але ремонт не зробили. Згодом йому відмовили через начебто пропущений строк. Він подав позов до суду. Чи підлягає позов задоволенню?

Задача 15.

4 листопада 2020 року Трояновська передала Букіній діамантову каблучку для носіння на весіллі. Через кілька днів каблучку повернули. У грудні 2022 року Трояновська виявила відсутність одного діаманта. Букина визнала втрату, але відшкодовувати шкоду відмовилась. Позов подано 23 лютого 2023 року.

Яке рішення може ухвалити суд?

Задача 16.

5 січня 2023 року Давидов позичив Орлову 3000 грн усно, у присутності свідків. 6 червня 2023 Орлов надіслав 1000 грн і пообіцяв сплатити решту за два місяці. Позов на стягнення 2000 грн подано 10 січня 2024 року. Яке рішення може ухвалити суд? Чи можливі варіанти?

Тема 5. Загальні положення про речові права

1. Загальна характеристика та види речових прав.
2. Поняття власності та права власності.
3. Суб'єкти та об'єкти права власності.
4. Зміст права власності.
5. Способи виникнення права власності.
6. Припинення права власності.
7. Поняття захисту права власності. Співвідношення понять “захист права власності” і “охорона права власності”.
8. Загальна характеристика речових позовів для захисту права власності

Завдання або кейси для поточного контролю знань:

Задача 1.

Громадянин С. є власником житлового будинку. У лютому 2022 р. до вказаного будинку він вселив громадянку О., з якою познайомився влітку на курорті і перебував у близьких стосунках. Шлюб між С. і О. не укладався, проте вони з лютого 2022 р. по лютий 2023 р. проживали разом, вели спільне господарство, мали спільний бюджет, піклувались одне про одного. У березні 2023 р. С., запідозривши О. у зраді, посварився із нею і сказав, аби вона збирала свої речі і забиралася геть з його будинку. О. відмовилась залишати будинок. Тоді С. змінив замки у вхідних дверях і не впускав О. до будинку. О. звернулась із позовом до суду про визнання за нею права користування житлом у належному С. житловому будинку. У судовому засіданні С. заявив, що він є власником житлового будинку, а О. жодних прав на цей будинок не має.

Вирішіть спір. Проаналізуйте ст.405 ЦК та ст.ст. 156, 157 ЖК.

Задача 2.

Ніна Гробчак в 2010 році зареєструвала шлюб з Вістом. Він вселився в будинок Гробчак, що належав їй на праві приватної власності, як член сім'ї. У 2016 році Віст поїхав на заробітки в Росію. Ніяких відомостей про себе не подавав, тож у березні 2008 року Гробчак звернулась до суду з заявою про визнання Віста безвісно відсутнім. Суд виніс рішення, яким дана заява була задоволена. Віст був виселений з будинку як такий, що був відсутній без поважних причин більше року.

У серпні 2018 року Віст звернувся з позовом до суду про вселення, бо вважав що він був відсутній з поважних причин. Гробчак була проти вселення Віста у свій будинок і подала позов про розірвання з ним шлюбу. В судовому засіданні Віст був проти розірвання шлюбу і просив суд визнати за ним право на проживання у будинку Гробчак і вселити його в цей будинок. Яке рішення повинен прийняти суд?

Задача 3.

Після смерті Петрова належний йому на праві власності дачний будинок та дачна ділянка були порівну поділені між його дочками — єдиними спадкоємцями усього його майна. Дачна ділянка, оточена капітальним забором, була розділена між спадкоємцями таким чином, що на території однієї виявилися ворота для в'їзду автомашин, а на території іншої — хвіртка чорного ходу. Власниця тієї частини ділянки, на якій виявилася хвіртка чорного ходу, звернулася з проханням до старшої сестри в офіційному порядку дозволити їй користатися воротами для в'їзду і виїзду автомашин і, відповідно, надати право проїзду через приналежний сестрі ділянку. Сестра відповіла відмовою, заявивши, що проїзд автомашин через її ділянку зашкодить частині насаджень і, крім того, ворота можна зробити й в іншому місці.

Молодша сестра звернулася в суд з вимогою підтвердити її законне право сервітутного характеру на проїзд через ворота і земельну ділянку сестри.

Що можна визнати правом сервітутного характеру? На якій підставі виникає сервітут? Чи можна вважати, що у даному випадку, з огляду на рівні права обох сестер на спадкування майна, сервітут виникає автоматично, без будь-яких додаткових умов: висновку, договору, державної реєстрації тощо? Якщо ні, то що може бути підставою для встановлення сервітуту у даному випадку? Чи вплине на рішення суду, з урахуванням викладених обставин наявність об'єктивної неможливості встановити другі ворота на ділянці позивача (через наявність перед забором комунікацій, інженерних споруджень, що виключають проїзд через них)? Яким повинно бути рішення суду по даній справі?

Задача 4.

Одеська міська рада передала пану Чаленко за безстроковим договором суперфіції земельну ділянку у 25 га. з розрахунку, що

він побудує приміщення для будинку дитячої творчості. Однак пан Чаленко організував на означеній території тимчасовий ринок з невеликими тимчасовими будівлями. Чи є в означеній ситуації підстави для припинення договору суперфіція? Чи зміниться відповідь в залежності від строковості або безстроковості означеного договору?

Задача 5.

Пан Стародубцев продав пану Марченку телевізор. За домовленістю сторін Марченко повинен був забрати телевізор через два дні. Вночі в квартирі Стародубцева трапилась пожежа в результаті якої згорів зазначений телевізор. Стародубцев відмовився повернути Марченку отриману за телевізор грошову суму посилаючись на те, що Марченко як власник телевізора несе ризик випадкової загибелі речі.

Марченко звернувся до суду.

Яке рішення повинен винести суд?

Задача 6.

Пані Колісниченко розбираючи речі отримані у спадщину від батька виявила серед них декілька сплавів платини. Вона розповіла про це своїй подрузі, яка повідомила фінансовий орган про те, що у власності приватної особи знаходиться майно, яке не повинно бути у приватній власності. Пані Колісниченко не заперечувала факт наявності в неї платини.

Фінансовий орган вручив пані Колісниченко припис про необхідність розпорядження платиною у встановленому законом порядку. Оскільки пані Колісниченко цього не зробила, до неї пред'явили позов про примусове відчуження платини з відшкодуванням її вартості за державними розцінками.

Пані Колісниченко проти позову заперечувала, посилаючись на те, що ринкова вартість платини значно вище.

Вирішить справу.

Задача 7.

Під час проходження археологічної практики студенти другого курсу історичного факультету ОДУ Сіренко та Петров знайшли на розкопках кургану декілька старовинних золотих прикрас. Сіренко запропонував Петрову розділити знахідки між собою і нікому не говорити про це.

Чи законна пропозиція Сіренка? Які дії повинні вчинити Петров та Сіренко згідно чинного законодавства?

Задача 8.

До фермерського господарства пана Онопрієнко пристала корова. Оскільки корову нічим було годувати, фермер забив її, м'ясо продав на базарі, а шкуру передав на шкіряний завод в обмін на шкіряні вироби.

Через два місяці з'явився власник корови.

До кого і які вимоги він може пред'явити згідно чинного законодавства?

Задача 9.

Сім'я К. вирішила збудувати на місці старого батьківського будинку новий. Розбираючи стару будівлю сусід П., який допомагав сім'ї К. у будівельних роботах, знайшов під підлогою старий глечик. У ньому були заховані 44 старовинні монети; 10 з них були золоті. За попередньою експертною оцінкою вартість знайденого становила 27 500 грн.

Проаналізуйте ситуацію. Чи зміниться вирішення якщо гр. П. допомагав сім'ї К. за оплату?

Задача 10.

Пан Івасюк в червні 2018 року придбав у пана Петренка автомобіль. Договір був оформлена шляхом фактичної передачі автомобіля, видачі паном Петренко пану Івасюку, розписки в отриманні грошової суми за автомобіль, і оформленням на пана Івасюка довіреності на право розпорядження цим автомобілем. Довіреність була видана строком на 3 роки.

Через 1,5 роки, в січні 2020 року пан Івасюк, вважаючи себе власником автомобіля, вирішив зняти автомобіль з обліку для його продажу. Орган внутрішніх справ вилучив у нього автомобіль, в зв'язку з тим, що пан Петренко в березні 2019 року був засуджений за скоєння важкого злочину, і йому призначили покарання, пов'язане з позбавленням волі та конфіскацією майна, що йому належить.

Пан Івасюк звернувся до суду з позовом про повернення йому автомобіля, як правомірному власнику.

Дайте правову оцінку діям Органу внутрішніх справ. Чи є підстави для визнання права приватної власності пана Івасюка на автомобіль? Як пану Івасюку захистити свої права.

Задача 11.

Мешканцю м. Харкова Авілову на праві приватної власності належав будинок, який хотів придбати у нього за 16 тис. грн. Гаврющенко, мешканець м. Лозової. 5 травня 2020 р. Авілов і Гаврющенко засвідчили договір купівлі-продажу будинку у нотаріальній конторі, здійснили його державну реєстрацію, і Гаврющенко передав Авілову 8 тис. грн, а решту грошей пообіцяв передати 20 травня 2020 р. у день переїзду в будинок для проживання.

У місці розташування будинку 8 травня стався вибух газу в газомережі, і будинок повністю згорів. Гаврющенко звернувся з позовом про витребування від Авілова 8 тис. грн. У свою чергу Авілов заявив зустрічний позов до Гаврющенка з вимогою сплатити 8 тис. грн, вважаючи, що власником будинку став останній.

Як має бути вирішена ця справа? Як визначається момент переходу права власності до набувача за договором?

Задача 12.

Громадяни А. побачив на подвір'ї шафу, що стояла поблизу паркану кілька днів. Коли А. запитав у сусідів, кому належить шафа, вони відповіли, що її виніс на двір один із сусідів, громадянин Б., який заявив, що вона йому не потрібна. Позаяк шафа була в непоганому стані, громадянин А. забрав її додому, реставрував і почав користуватися нею. Місяць потому громадянин А. зустрівся із громадянином А. і той заявив, що давно розшукує свою шафу, оскільки його дружина лає його за цей вчинок, і він вирішив повернути шафу; йому вдалося з'ясувати, у кого його шафа і вимагає негайно повернути її. Громадянин А. заперечив, посилаючись на сусідів, які можуть підтвердити відмову громадянина Б. від шафи. При цьому він зазначив, що на відновлення шафи він витратив певні кошти і повертати її не збирається. Хто має рацію в цій суперечці? Чи має право колишній власник змінити рішення про відмову від права власності на майно?

Задача 13.

На прохання сусідки, яка проживала одна, Кирилова передала їй в платне користування телевізор. Через кілька місяців сусідка захворіла і попросила Кирилову відстрочити плату. За місяць сусідка померла і все її майно успадкувала її дочка Тарасова. Кирилова звернулась до неї з проханням повернути її телевізор та сплатити

заборгованість за користування ним. Однак, донька відмовилась і пояснила, що мати нічого не згадувала про те, що телевізор взяла в користування і вважає, що мати його купила.

Проаналізуйте ситуацію. Який спосіб захисту слід обрати Кириловій для захисту свого права власності.

Задача 14.

Пані Колосова віддала дорогий раритетний настінний годинник для ремонту в майстерню. Коли вона з'явилась за ним через два тижні, як було домовлено, то їй пояснили, що майстер, який ремонтує її годинник захворів, а сам годинник взяв додому щоб доремонтувати його. За кілька днів пані Колосова побачила свій годинник у ломбарді. Як з'ясувалось, годинник у ломбард здала дружина майстра, що його ремонтував. Ломбард годинник взяв у заставу і погоджувався повернути його за умови сплати позики. Майстер та його дружина пояснили, що не мають грошей для повернення позики.

Колосова звернулася до ломбарду з вимогами позову.

Чи є підстави для задоволення індивідуального позову пані Колосової? Вирішіть спір по суті

Задача 15.

Семборак звернувся з позовом до Якимовської про повернення суми позики. Ухвалою судді з метою забезпечення позову на майно Якимовської було накладено арешт і зобов'язано державну виконавчу службу провести опис її майна. Серед майна, яке описав державний виконавець, опинилися телевізор «Самсунг», ноутбук та холодильник, які належали синові Якимовської – Олексію.

В який спосіб Олексій Якимовський може захистити свої права на майно?

Задача 16.

Кукушкіна звернулася до суду з позовом до Носика про повернення належного їй годинника. Позивачка посилалася на те, що Носик знайшов загублений нею годинник та відмовляється його повернути. Відповідач не визнавав позову, категорично заперечуючи факт знахідки.

Яким може бути рішення суду? Дайте правову оцінку ситуації.

Чи зміниться рішення суду, якщо:

- а) Носик купив годинник у комісійному магазині?
- б) годинник був подарований Носику його товаришем?
- в) Кукушкіна здала годинник у майстерню на ремонт та не забрала його. Майстерня через півроку реалізувала годинник через комісійний магазин.

Тема 6. Поняття та характеристика зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань

- 1. Поняття зобов'язань
- 2. Види зобов'язань і система зобов'язального права
- 3. Елементи зобов'язань
- 4. Суб'єкти зобов'язання. Множинність осіб у зобов'язанні.
- 5. Зобов'язання на користь третьої особи. Заміна осіб у зобов'язанні.
- 6. Загальна характеристика засобів забезпечення виконання зобов'язань
- 7. Класифікація засобів забезпечення виконання зобов'язань та їх загальна характеристика.

Завдання або кейси для поточного контролю знань:

Задача 1.

Директор заводу «Нептун» доручив робітнику заводу – наладчику Власову відремонтувати верстат. Чи виникло зобов'язання? Як змінилася б ситуація, якби Власов не був робітником заводу?

Задача 2.

Туристична компанія «Глобус» купила для свого центрального офісу 2 комп'ютера в магазині «Фаргус» і 2 тумби під комп'ютери в меблевому магазині «Інтер'єр». Доставити куплені речі з магазину в офіс компанії на службовому автомобілі ВАЗ-2107 було доручено начальнику адміністративно-господарської частини Макарову і водію Борисенку. На зворотному шляху водій Борисенко не справився з керуванням автомобіля, у результаті чого відбулося зіткнення з автомобілем «Volvo», що належить на праві приватної власності Клімову. У результаті зіткнення істотно постраждали обидва автомобілі, комп'ютери були зіпсовані, а Макаров одержав тілесні ушкодження і згодом був визнаний інвалідом 2-ої групи.

Скільки виникло зобов'язань? Що є підставами їх виникнення? Визначите суб'єктів (кредитора і боржника) і зміст кожного з зобов'язань.

Задача 3.

Внаслідок спільних злочинних дій сімнадцятирічного Сахно і дев'ятнадцятирічного Димова згорів будинок, що належав на праві спільної часткової власності Кузьменко і Яковлеву. У результаті оперативно-пошукових дій Сахно був затриманий; Димову вдалося втекти. У процесі кримінального судочинства Кузьменко вчинив Сахно позов про відшкодування повної вартості частини будівлі, що належала йому. Сахно проти позову заперечував, оскільки, на його думку, половину вартості повинен відшкодувати Димов. Яковлев, розуміючи що Сахно не має самостійного заробітку і має недостатньо майна для покриття шкоди, вчинив позов також батькам Сахно. Батьки Сахно позов не визнали, посилаючись на ту обставину, що він разом із ними не мешкає, а тому вони не несуть відповідальності за його дії. Як повинен бути вирішений цей спір?

Задача 4.

Пенсіонерка Баладіна підбрала на вулиці бездоглядну собаку породи пекінес. Через два тижні вона прочитала в місцевій газеті оголошення Долгової про виплату винагороду в розмірі 300 гривень тому, хто знайде зниклу собаку. Опис собаки в точності збігався із знайденою, і Баладіна доставила собаку за зазначеною в газеті адресою. Долгова собаку визнала, проте винагороду виплачувати відмовилася. Свою відмову вона мотивувала тим, що, як пояснив їй знайомий юрист, відповідно до чинного законодавства вона зобов'язана відшкодувати лише витрати Баладіній на утримання собаки, що згідно з її підрахунками складає 20 гривень, а винагороду виплачувати не зобов'язана, оскільки спочатку дуже хвилювалася, а потім, коли поміркувала, вирішила скасувати оголошення, однак номер, в якому воно повинно бути опубліковане ще не вийшов. Баладіна звернулася до суду.

Яке рішення повинен прийняти суд?

Задача 5.

Гончарова уклала із Шлапаковим договір підряду на ремонт даху будинку який належав їй на праві приватної власності. З метою забезпечення договору Гончарова передала Шлапакову аванс у сумі 100 гривень. Проте в обумовлений у договорі день Шлапаков не з'явився і дах не відремонтував. Наступного дня був сильний дощ, і будинок Гончарової був затоплений водою. У результаті цього були

зіпсовані м'які меблі і музичний центр, а також виникла необхідність у проведенні косметичного ремонту. Гончарова звернулася до суду із позовом до Шлапакова про відшкодування матеріальної і моральної шкоди, посилаючись на ст.ст. 610 і 611 Цивільного Кодексу.

Чи правомірні вимоги Гончарової? Як повинен бути вирішений спір?

Задача 6.

Для проведення ремонтних робіт у власній квартирі Неправський зайняв у сусідки Попової мішок цементу і зобов'язався повернути через місяць рівну кількість цементу або його вартість грошима. Через місяць Неправський повернув Попової такий же мішок цементу. Проте Попова прийняти цемент відмовилася і зажадала повернути його вартість грошима, мотивувавши це тим, що в даний час їй потрібні гроші. Неправський на таку пропозицію не погодився.

Як повинен бути вирішений спір?

Задача 7.

За кредитним договором позичальник зобов'язався сплатити 20% від суми кредиту за кожний день прострочення повернення кредиту. Сплативши 75% боргу, позичальник прострочив сплату решти боргу на 4 місяці. У зв'язку з цим кредитор пред'явив до позичальника позов про стягнення обумовленої договором неустойки.

Боржник, не заперечуючи факту прострочення, звернувся до суду з проханням про звільнення його від сплати неустойки, оскільки її розмір в декілька разів перевищує суму залишку основного боргу. Він зазначив, що більша частина боргу ним сплачена, на цей момент у нього проблеми з роботою, і він не має змоги сплатити решту боргу.

Яке рішення вправі винести суд? Який вид неустойки застосовувався сторонами? Чи має суд право зменшити суму неустойки, що обумовлена договором?

Задача 8.

Відділення банку «Порто-Франко» надало кредит ТОВ «Промінь». ВАТ «Фобос» прийняло на себе гарантійне зобов'язання за виконання ТОВ «Промінь» кредитного договору у межах суми основного боргу та відсотків за користування кредитом.

У зв'язку з тим, що основний боржник – ТОВ «Промінь» – кредит не повернув, банк пред'явив до ВАТ «Фобос», як до гаранта, позов про стягнення суми основного боргу та відсотків за користування кредитом, а до ТОВ «Промінь» – позов про стягнення штрафу за прострочення повернення кредиту.

Яке рішення повинен винести господарський суд? В якому об'язі несе відповідальність гарант за договором? Чи можливе стягнення з гаранта суми штрафу?

Задача 9.

Іванов В. вирішив купити квартиру, про що домовився з господарем квартири – Стороженко Д. Договір купівлі-продажу вони домовилися підписати через тиждень, для чого повинні були зустрітися у нотаріальній конторі. На підтвердження своїх намірів Іванов В. передав Стороженко Д. гроші в сумі 10% від вартості квартири. В обумовлений строк Іванов В. прийшов до нотаріальної контори, але Стороженка там не було. Коли Іванов розшукав Стороженка, той повідомив йому, що знайшов більш вигідного покупця і вже продав квартиру, а йому – Іванову – він згоден повернути отримані від нього гроші.

Іванов пред'явив до Стороженка позов про повернення подвійної суми завдатку. Крім того, він вимагав відшкодування збитків, яких він зазнав, оскільки він вже встиг укласти з фірмою «Аргус» договір на ремонт квартири, та відшкодування моральної шкоди.

Як вирішити цю справу? Як повинна бути оформлена угода про завдаток?

Задача 10.

Блохін І. звернувся в банк з прохання про надання кредиту і отримав його під заставу нерухомого майна – житлового будинку та земельної ділянки. Застава була оформлена договором іпотеки.

Через деякий час представник банку запропонував Блохину І. замінити договір іпотеки договором купівлі-продажу, пояснюючи це труднощами, пов'язаними з реєстрацією договору іпотеки. Представник банку запевнив, що інтереси заставодавця будуть гарантовані умовами договору купівлі-продажу, згідно з якими банк візьме на себе обов'язок продати житловий будинок та ділянку Іванову, якщо він своєчасно сплатить свій борг.

Дайте правову кваліфікацію запропонованій пропозиції.

Задача 11.

Між філією «Агропромбанку» і ТОВ «Гала» був укладений договір банківського кредитування терміном на один рік. У забезпечення повернення кредиту та відсотків за користування сторонами був укладений договір застави рухомого майна, яке належить третій особі – приватному підприємству «Берег».

Свої обов'язки ТОВ «Гала» в строк не виконало, у зв'язку з чим філія банку подала позов про стягнення з нього заборгованості за договором. Разом з ТОВ «Гала» до відповідальності, як заставодавця, було притягнуто ПП «Берег».

Господарський суд прийняв рішення про стягнення суми боргу за кредитним договором з вартості заставленого майна. Був проведений аукціон з продажу заставленого майна за початковою оцінкою. Пізніше аукціон був визнаний таким, що не відбувся, і майно ПП «Берег» було передано філії банку за початковою вартістю.

Які помилки були допущені судом під час розгляду справи? Як вона має бути вирішена? Назвіть умови участі третьої особи у договорі застави та умови проведення аукціону. За яких умов заставлене майно передається кредитору – заставотримачу?

Задача 12.

Сатанєєв, який збирав протягом багатьох років колекцію монет, вирішив розпродати її, розділивши зібрані їм монети у відповідності до країн, в обігу яких вони знаходяться, однакова за вартістю кількість монет. Руднєв, приятель Сатанєєва, виявив бажання набути якусь із серій монет, але пообіцяв розрахуватися через 10 днів – в день одержання зарплати. У вказаний день зарплата була виплачена, і Руднєв прийшов за покупкою. До цього часу він вирішив, що купити монети, що знаходяться в обороті в ПАР. Проте саме ці монети виявилися вже проданими. Від одержання іншої залишеної йому серії монет він відмовився і вважав себе вільним, від будь-яких зобов'язань. Сатанєєв відправив колекцію Руднєву поштою і через суд зажадав її оплати, тому що він вважав, що право вибору предмета виконання за укладеним договором належить йому.

Проаналізуйте аргументи сторін.

Задача 13.

Бородіна пред'явила у березні 2015 р. позов до Агіна про стягнення з нього 2 тис. гривень. У позовній заяві вона зазначила, що

15 листопада 2013 р. Агін купив у неї за 4 тис. гривень кільце, але заплатив тільки 2 тис. гривень, а на іншу суму видав позикову розписку, якою обумовив повернення боргу не пізніше 1 лютого 2015 р. Проте, після настання строку, Агін боргу не сплатив, мотивував несплату тим, що Бородіна у свій час не сплатила борг його батьку, у спадковому майні якого Агін виявив розписку, видану Бородіною про одержання в борг 2 тис. гривень терміном на два місяці в квітні 2013 р. Агін знайшов розписку відразу після смерті батька в січні 2014 р., але повернення боргу протягом усього цього часу не вимагав, хоча збирався це зробити.

Вирішіть спір.

Задача 14.

Виконроб Маліков прийняв на себе зобов'язання протягом року побудувати будинок Скрябіну. Виконавши половину роботи, виконроб помер. Син виконроба, будучи його спадкоємцем, зажадав від Скрябіна сплатити вартість виконаної Маліковим частини роботи. Скрябін відмовився задовольнити вимогу, посилаючись на незавершеність роботи. Син виконроба для вирішення спору звернувся до суду.

Яке рішення повинен винести районний суд?

Тема 7. Цивільно-правовий договір. Договірні зобов'язання

1. Поняття цивільно-правового договору, та його значення.
2. Класифікація цивільно-правових договорів.
3. Зміст договору. Умови договору і їх види.
4. Форма договору, наслідки її недотримання.
5. Укладання договору. Стадії укладання. Переддоговірні спори. Зміна договору.
6. Виконання договору. Випадки припинення договорів.
7. Зобов'язання про передачу майна у власність на оплатній та безоплатній основі.
8. Договори про передачу майна у тимчасове користування.
9. Договори про надання послуг.
10. Договори в сфері фінансів.

Завдання або кейси для поточного контролю знань:

Завдання 1.

Проаналізуйте ст. ст. 641, 699 Цивільного кодексу України та охарактеризуйте вимоги, яким повинна відповідати оферта.

Завдання 2.

Проаналізуйте особливості суб'єктного складу:

- а) в договорах страхування. (ст. ст. 2, 3 Закону «Про страхування»);
- б) у кредитному договорі (ст. 1054 Цивільного кодексу України);
- в) в договорах оренди державного та комунального майна. (ст. ст. 5, 6 Закону «Про оренду державного та комунального майна»).

Завдання 3.

Визначте предмет договору:

- а) купівлі-продажу;
- б) договору підряду;
- в) договору доручення;
- г) договору зберігання;
- д) договору ренти.

Задача 1.

Державна податкова інспекція міста Н. подала позов до ЗАТ «У» і ЗАТ «Х» про визнання договору недійсним.

Як встановлено під час розгляду справи, у жовтні 20 ЗАТ «У» і ЗАТ «Х» уклали договір товарного займу, який Державна податкова інспекція просить визнати недійсним, оскільки на виконання договору і ЗАТ «У» передало і ЗАТ «Х» роботи загальною вартістю 348000 грн. Державна податкова інспекція вважає, що між сторонами укладено договір підряду.

Вирішить спір. За яких обставин договір може бути визнаний недійсним?

Задача 2.

До 5 січня 2005 року до М.-ського районного суду звернулася гр. С. з позовом про визнання договору дарування недійсним. Позивачка свої позовні вимоги обґрунтувала тим, що її брат М. на підставі договору купівлі-продажу від 10.12.2005 року придбав квартиру квартири № 5 по вул. М-ській, 1 в м. Києві. 10.12.2007 року М. по-

мер, вона як спадкоємець по закону звернулася до 3-ї держнотконтори з заявою про визнання її спадкоємицею, але тоді вона дізналася, що в лютому 2006 р. її брат подарував квартиру С., з якою він мешкав без реєстрації шлюбу.

Чи може бути задоволений позов? Визначте підстави для визнання договору дарування недійсним.

Задача 3.

В обґрунтуваннях заявлених вимог ПП. вказано, що після зустрічної перевірки 14.10.2015 р. позивачу стало відомо, що Г. контракт від імені ПП «С», не укладав і його не підписував. Згідно його пояснень, у липні 2015 року він загубив паспорт, про що повідомив Н-ський райвідділ внутрішніх справ МВС.

Під час судового розгляду було встановлено, що 30.07.2015 р. за загубленим паспортом Г. за завідомо неправдивими відомостями на підставі фальсифікованих документів було відкрито розрахунковий рахунок ПП «С».

При укладенні контракту невідома особа використала дані загубленого паспорта і вписала їх в контракт.

Надайте правову оцінку ситуації.

Тема 8. Загальна характеристика недоговірних зобов'язань

1. Поняття та види публічної обіцянки винагорода
2. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без дозволу. Порядок компенсації здійснених витрат.
3. Рятуння здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.
4. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної або юридичної особи.
5. Поняття зобов'язання, що виникає внаслідок набуття, збереження майна без достатньої правової підстави, його співвідношення з іншими засобами захисту цивільних прав.
6. Поняття та загальна характеристика деліктних зобов'язань, їх співвідношення з договірними зобов'язаннями.
7. Загальна характеристика підстави та умов відповідальності за заподіяння шкоди.
8. Відшкодування моральної шкоди.

9. Особливості відшкодування шкоди заподіяної джерелом підвищеної небезпеки.

10. Відшкодування шкоди особі, яка потерпіла від злочину.

Завдання або кейси для поточного контролю знань:

Задача 1.

Валіхов виконав завдання, яке вимагалось умовами публічної обіцянки винагороди та передав його особі, яка оголосила винагороду. На вимогу Байхова відшкодувати витрати, які він поніс у зв'язку із виконанням завдання, до були необхідні для його виконання, особа, яка оголосила винагороду, відповіла відмовою.

Чи поглинаються витрати, які були зроблені особою для виконання завдання обіцяною винагородою, чи вони повинні бути відшкодовані особою, яка обіцяє винагороду?

Задача 2.

Ломов прочитав оголошення, в якому особа благала знайти загублені документи, без яких вона не може виїхати за кордон за нагальною справою, ввечері того ж дня Ломов випадково знайшов документи та звернувся до особи, що обіцяла винагороду з вимогою виплати винагороди, яка була обіжна у оголошенні. Але ця особа відмовилася на підставі того, що вона вже отримала нові документи. Ломов заперечив, що строк дії оголошення не вказаний в оголошенні і тому винагорода повинна бути виплачена тоді, коли завдання виконане.

Як повинен вирішити справу суд?

Задача 3.

Єлизаров знайшов під столом кафе гаманець з грішми, платіжними картками та маленьку сумку з посвідченням водія та паспортом на ім'я Резнікова В.Р. У паспорті Єлизаров знайшов відмітку про реєстрацію та звернувся за адресою, яка була зазначена у ній. Дійсно, за адресою мешкав Резніков, який був дуже радий, що його гаманець та документи знайшлися. Але по дорозі додому Єлізаров прочитав оголошення біля будинку Резнікова, про те, що він обіцяє винагороду тому, хто знайде його речі. Єлізаров повернувся до Резнікова та вимагав видати йому винагороду. Резніков відмовився на підставі того, що Єлізаров просто випадково знайшов його речі і він був зобов'язаний їх віддати. Крім того, Єлізаров не знав про оголо-

шення винагороди та не зробив ніяких зусиль щоб знайти речі, тому він не може претендувати на винагороду.

Як повинен вирішити справу суд?

Задача 4.

Куликов В. знайшов у трамваї сумку, в якій були паспорт на ім'я Федорук В. та мобільний телефон. Куликов В. зателефонував Федорук В. і запропонував йому повернути паспорт, якщо останній дозволить залишити йому мобільний телефон.

Чи правомірні умови повернення сумки, запропоновані Куликовим В., якщо Федорук В. не обіцяв публічно винагороди за її повернення?

Задача 5.

У січні 2007 позивач «Х» двічі відповідними платіжними дорученнями через обслуговуючий його банк – філію КБ «А» по системі «клієнт-банк» перерахував електронною поштою грошові кошти на загальну суму 363 000,00 грн. для ГШ «Є», яке обслуговується відповідачем – АКБ «У». При цьому у платіжних дорученнях, серед інших реквізитів отримувача замість належного йому ідентифікаційного коду 0000000004 був зазначений код 000000044. Відповідач, отримавши розрахунковий документ, не перевіряв зазначеної обставини, прийняв до виконання платіжні доручення і перерахував кошти.

Двічі позивач звернувся до відповідача з листами, згідно яких просив повернути йому кошти, оскільки вони були вкрадені з його рахунку і перераховані без відома директора.

Надайте оцінку обґрунтованості вимог позивача. В яких випадках банк повинен відповідати за шкоду, заподіяну суб'єктам переказу?

Задача 6.

Водій автомобіля Громов, залишивши працюючим двигун, вискочив з салону автомобіля до кіоску за газетою. Д्राг М., який перебував у нетверезому стані, вирішив «покататися», сів в машину і вчинив наїзд на пішохода.

Що таке джерело підвищеної небезпеки? Хто буде нести відповідальність за заподіяну в даному випадку шкоду?

Задача 7.

Начальник Білоцерківського РУ ГУ МВС України відмовив Маркіну у видачі дозволу на придбання і зберігання мисливської рушниці. Останній подав усі документи, необхідні для видачі дозволу на придбання і зберігання мисливської рушниці, забезпечив умови для її зберігання; будь-які обставини, що перешкоджають безпечному користуванню та поводженню зі зброєю, відсутні. Дії начальника міліції Маркін вважав неправомірними і звернувся до адвоката про надання йому юридичної допомоги для захисту свого права.

Яку пораду необхідно дати Маркіну?

Задача 8.

Автоінспектор Матвійчик зупинив водія АТП – 12 Старкова, сів за кермо і почав переслідувати правопорушника. Наслизькі доро-зі він перевищив швидкість, не справився з керуванням автомобілем і перевернувся. В результаті цього він ще пошкодив автомобіль Старкова.

Хто повинен відшкодувати шкоду Старкову і АТП?

Задача 9.

Душевнохворий Матвієнко проник в квартиру Токаренко і привів в непридатність належне її майно, заподіявши шкоду на суму 5000 грн. Токаренко пред'явила позов про стягнення цієї суми до матері Матвієнка, яка не здійснювала належного нагляду за своїм хворим сином. У процесі судового розгляду було встановлено, по-перше, що Матвієнко не був визнаний недієздатним у встановленому законом порядку, по-друге, що його мати під час спричинення сином шкоди була тяжко хвора і знаходилася на стаціонарному лікуванні в лікарні.

Хто має бути відповідачем за позовом Токаренко?

Задача 10.

У результаті зіткнення трамваю і вантажного автомобіля, котрий належав автокомбінату, Шевчук, який стояв на задній площадці трамваю, був викинутий на бруківку і отримав перелом обох ніг. Після виходу з лікарні він звернувся в суд з позовом до управління пасажирського транспорту, вимагаючи відшкодування шкоди. Як було встановлено, причиною зіткнення послужила та обставина, що у вантажівці, котра переїжджала вулицю, несподівано заглух

двигун і вона зупинилася на трамвайній колії, через це управління заперечувало проти позову, вказуючи, що нещасний випадок стався внаслідок порушення водієм вантажівки правил дорожнього руху. Представник автокомбінату, який був притягнений судом як співвідповідач, також заперечував проти позову, посилаючись на відсутність у справі даних, які засвідчують порушення водієм правил дорожнього руху.

Хто є суб'єктом відповідальності за шкоду, заподіяну Шевчуку?
Яке рішення повинен винести суд?

Задача 11.

Мищенко К.М. та Мальцев Т.М. проходили ввечері біля адміністративного будинку заводу «Побутмаш» і побачили вогонь в одному з вікон першого поверху. Вони викликали пожежну охорону, а самі тим часом зламали вікно і стали гасити вогонь підручними засобами. До приїзду пожежників їм вдалося частково погасити пожежу, але при цьому у Мищенка згоріла куртка, якою він гасив полум'я, а Мальцев дістав травму, для лікування якої він витратив певну суму грошей. Мищенко та Мальцев звернулися до адміністрації заводу з вимогою про відшкодування заподіяних їм збитків.

Яка відповідальність заводу у даному випадку?

Задача 12.

16-річний Вітя Маленко та його одноліток Віталій Макаров – слюсар заводу, зробили саморобний вибуховий пристрій та підірвали його у сусідньому дворі. Під час вибуху пошкоджено автомобіль, що стояв у дворі, та гараж інваліда Королькова. Власник автомашини та Корольков звернулися до батьків Маленко та Макарова з вимогою про відшкодування заподіяної шкоди.

Хто буде нести відповідальність у даному випадку і в якому розмірі?

Задача 13.

Громадянин Колесов їхав на мопеді вулицею. Раптом він втратив свідомість внаслідок серцевого нападу і наїхав на пішохода Данилова, що переходив вулицю на позначеному переході. Внаслідок наїзду Данилов отримав поранення і разом з Колесовим був доставлений у лікарню. Після одужання Данилов звернувся до суду з вимогою про відшкодування витрат з боку Колесова.

Яке рішення має прийняти суд?

Задача 14.

16-річний Кравченко працював у приватному підприємстві «Берегиня», де одержував заробітну плату у сумі 4555 грн. У квітні 2016 р. він самовільно взяв у сусіда Безпечного автомашину, щоб відвезти знайомого на вокзал. У дорозі він потрапив в аварію, в результаті чого автомобіль був пошкоджений, сума ремонту склала 12520 грн. Безпечний звернувся до Кравченка з вимогою про відшкодування суми ремонту, Кравченко відмовився відшкодувати ремонт автомашини. Безпечний звернувся з позовом до Кравченка та його батьків про відшкодування заподіяної шкоди.

Яке рішення має прийняти суд?

Задача 15.

Учні школи № 22 після закінчення занять гралися біля майстерні школи. В цей час в майстерні два учні займалися під наглядом вчителя праці прибиранням місця роботи. Один з учнів, що грали на дворі, зламав другому учню (Паливоді) палець руки. Батьки Паливоди звернулися до вчителя праці з вимогою про відшкодування витрат на лікування сина, посилаючись на те, що вчитель праці не здійснював належним чином догляд за учнями.

Хто повинен відшкодувати витрати батьків Паливоди на лікування?

Тема 9. Спадкове право

1. Основні поняття та принципи спадкового права (відкриття спадщини, час і місце відкриття спадщини, спадщина, спадкова маса, спадкодавець, спадкоємець).
2. Види спадкування.
3. Підстави спадкування за законом.
4. Коло спадкоємців за законом. Порядок закликання спадкоємців за законом до спадкування.
5. Прийняття спадщини. Правові наслідки прийняття спадщини.
6. Відмова від спадщини та її правові наслідки.
7. Оформлення спадкових прав.
8. Відповідальність спадкоємців по боргах спадкодавця.

Завдання або кейси для поточного контролю знань:

Задача 1.

Пан Бойченко та його тесть Петровський придбали будинок в рівних частках. Після їх смерті претензії на будинок заявили дружини померлих, два сина Бойченко, доньки Петровського, брат Петровського та теща Петровського, яка протягом тривалого часу знаходилася на його утриманні.

Визначте коло спадкоємців. Як слід поділити спадщину?

Задача 2.

У померлої Громової залишилися два дорослих сина – Сергій та Микита. Спадкове майно, що залишилося після смерті Громової, складалося з житлового будинку, дачі та предметів домашньої обстановки та вжитку. Через декілька днів після похорон матері Сергій пояснив Микиті (який страждав на алкогольну залежність), що ще за життя мати все своє майно заповідала йому, Сергійкові. Але оскільки вони рідні брати, то він, Сергій, дозволяє йому, Микиті, взяти собі деякі речі з предметів домашньої обстановки та вжитку. Микита не заперечував, подякував братові і того ж дня забрав собі старенький холодильник, оскільки його власний холодильник незадовго перед цим вийшов з ладу.

Через півроку, оскільки інших заяв не поступало, державний нотаріус видав Громову Сергію свідоцтво про право на спадщину за законом на все майно.

Через два роки Микита Громов, якому стало відомо про відсутність заповіту, розповів цю історію знайомому юристу.

Яку консультацію може дати юрист Микитові з приводу захисту його прав?

Задача 3.

Під час сварки, у стані ревності та сильного душевного хвилювання Миронова Р. вбила свого чоловіка Миронова О. Її було засуджено за вбивство у стані афекту, але від відбування покарання було звільнено, оскільки на момент вбивства вона знаходилася у стані вагітності. Після смерті Миронова залишилася п'ятикімнатна квартира, що була придбана ним та його дружиною під час шлюбу.

Крім дружини – Миронової Р. та спільного з нею сина Івана 2 років, у померлого залишилися донька від другого шлюбу – Кате-

рина, 11 років, відносно якої він був позбавлений батьківських прав в судовому порядку, та старенька мати. Крім того, син Миронова О. від першого шлюбу – Роман, який загинув 4 роки тому, мав від першого шлюбу сина Ігоря, а від другого – доньку Вікторію та сина В'ячеслава.

Визначте коло спадкоємців за законом та їх частки у спадковому майні.

Задача 4.

Пан Соломонов залишив заповіт, за яким все його майно після його смерті переходило до дружини та доньки. 23 травня 2014 року Соломонов помер. Між спадкоємцями за заповітом та спадкоємцями за законом виник спір про право на спадщину.

Заповіт заперечували:

- 1) син Олексій, який мешкав окремо, але брав участь у капітальному ремонті спадкового будинку;
- 2) дружина померлого сина Василя, яка діяла в інтересах своїх неповнолітніх дітей – онуків спадкодавця;
- 3) племінниця спадкодавця, студентка фінансового коледжу, 19 років, яка мешкала зі спадкодавцем і знаходилася на його утриманні з 10-річного віку.

Визначте коло спадкоємців за заповітом та за законом.

Задача 5.

Пан Прошаков залишив заповіт, в якому все своє майно, загальною вартістю 568 000 грн., передав своєму пасинкові Анатолію. За заповітом Анатолію також було доручено переглянути бібліотеку, яка належала Прошакову і всю художню літературу передати до центру «Книголюб» м. Одеси, технічну літературу – племінниці Лесі, а гуманітарну літературу – другові Прошакова – Шаболкіну. Після смерті Прошакова Анатолій надіслав до нотаріальної контори заяву, в якій повідомив про відмову від спадщини. З близьких родичів у Прошакова була тільки сестра Людмила.

Розберіть ситуацію. Які наслідки відмови від спадщини?

Задача 6.

10 листопада о 23:20 подружжя Лісовських на власному автомобілі потрапило у ДТП. Лісовський К. помер на місці аварії, а його

дружина – Лісовська В. – через декілька годин, у реанімаційному відділенні лікарні, куди вона була доставлена з місця аварії.

Спадкове майно, що залишилося після подружжя Лісовських, складається з трикімнатної квартири, придбаної ними під час шлюбу, та предметів домашньої обстановки та вжитку.

У подружжя Лісовських залишилися донька – Лісовська О. 23 років, яка мешкає у США. Крім того, у Лісовського залишилися: син від першого шлюбу – Лісовський І., мати – Лісовська М. 79 років, брат – Лісовський Г. У Лісовської залишилися батько – Коренко В. 80 років та тітка – Корейко С., 72 років, що протягом тривалого часу проживала разом із загиблими і перебувала на їх утриманні.

Визначте коло спадкоємців за законом та частку кожного з них у спадковому майні.

Чи змінилась би ситуація, якби подружжя Лісовських загинули одночасно на місці аварії?

Задача 7.

У 1998 році помер Богач В., який мав на правах особистої власності будинок. У будинку на момент смерті спадкодавця мешкали його спадкоємці: сини Петро та Василь, донька Алевтина, онуки: Григорій, Володимир, Олена, Катерина, Павло та Сергій. Протягом довгого часу вони не оформлювали своїх спадкових прав.

У 2004 році помер син Богача – Петро, а його дорослі діти Володимир та Олена переїхали до іншого міста. Донька Богача – Алевтина була належним чином визнана недієздатною і знаходилася в лікарні. Її син Григорій за скоєння злочину знаходився в місцях позбавлення волі. Скориставшись ситуацією, у 2010 році син Богача – Василь зі своїми дітьми Катериною, Павлом та Сергієм отримали в нотаріальній конторі свідоцтво про спадщину. При цьому вони не повідомили нотаріуса про існування інших спадкоємців. У зв'язку з цим, інші спадкоємці та їх представники звернулися до суду з позовом про визнання виданого свідоцтва недійсним.

Яке рішення повинен прийняти суд?

Задача 8.

Пані Бабенко звернулася до суду з позовом про визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину, яке було видано її сестрі Белкіной, через 15 місяців після смерті матері та через рік після смерті батька, на все майно, яке залишилося після смерті батьків.

У позовній заяві вона вказала, що постійно мешкала з батьками в їх будинку в місті Нікополі, доглядала їх, вела господарство. Белкіна була в Нікополі всього два рази: на похованні матері і, через три місяці, – на похованні батька. Господарством вона не займалася, купила лише машину вугілля і порекомендувала заскрити веранду будинку та добре доглядати будинок. Відповідачка отримала свідоцтво через тривалий час після смерті батьків. Вона ж, Бабенко, взагалі не знала, що слід звертатися до нотаріальної контори.

Чи буде визнано недійсним свідоцтво на право на спадщину? Яке рішення повинен прийняти суд?

Задача 9.

Донька померлого Петрунькіна звернулася до нотаріальної контори із заявою про видачу свідоцтва про спадщину на все майно, оскільки інша спадкоємиця – дружина – є вбивцею спадкодавця.

Нотаріус, познайомившись з документами, видав заявникові свідоцтво про право на спадщину на ? спадкового майна, оскільки суд визнав дружину Петрунькіна очманілою на момент здійснення вбивства, внаслідок чого вона не втратила спадкового права.

Дайте характеристику діям нотаріуса.

Задача 10.

Матвієнко проживав з матір'ю, двома дітьми та братом в будинку. Після його смерті залишилася його частка будинку, пай в кооперативі на суму 2500 грн., автомашина і предмети домашнього вжитку.

Хто є спадкоємцями в даному випадку. Як буде розподілено спадкове майно?

Задача 11.

Матвєєва проживала в м. Києві. Літом вона поїхала до сестри в м. Дніпропетровськ, де від хвороби померла. Після її смерті залишився будинок в м. Києві вартістю 1 250 000 грн. і хата в с. Чепеліївка вартістю 100 000грн. Все своє майно вона заповіла брату. Крім сестри та брата інших родичів у померлої не було. Сестра пред'явила брату вимогу про повернення її коштів, які вона витратила на поховання сестри та її лікування. Брат відмовився задовольнити вимоги сестри.

Що є місцем відкриття спадщини? Як повинен бути вирішений спір?

Задача 12.

Сергєєв заповів своє майно сестрі Андрейченко. В заповіті було вказано, що Андрейченко повинна щомісячно зі спадкового майна перераховувати по 3000 грн. на утримання його нерідного сина до досягнення ним 21 року (на час смерті Сергєєва йому було 17 років. Андрейченко, одержавши спадкове майно, не виконала заповіт Сергєєва в цій частині.

Як називається таке розпорядження в заповіті? Які права нерідного сина Сергєєва?.

Задача 13.

Поліщук після смерті залишив заповіт, за яким все своє майно передав внучці. В заповіті було також вказано, що внучка зобов'язана щорічно організовувати і проводити виставку його рідких і цінних книг в центральній бібліотеці міста. Одержавши спадщину, внучка відмовилася проводити виставки, тому центральна бібліотека міста звернулася до суду із заявою про те, щоб суд зобов'язав її виконати заповіт.

Яке рішення повинен прийняти суд?

Задача 14.

Після смерті Іванова залишалася спадщина на суму 560 000 грн. Майно і кошти були придбані за період спільного життя з дружиною. З ним проживала тітка, яка знаходилася на його утриманні. З родичів є син, який проживав окремо (повнолітній), дружина, мати. Івановим був складений заповіт на четверту частку всього майна, за яким спадкоємцем цієї частки є син.

Хто і в який частці отримає спадкове майно?

Задача 15.

Громадянин Ващенко заповів все своє майно сестрі Марченко І. На утриманні Ващенко знаходилися: неповнолітня дитина, його непрацездатна мати. Разом з ним проживала співмешканка Сергєєва на протязі двох років.

Хто в даному випадку є спадкоємцями?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові джерела:

1. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV : станом на 8 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
2. Житловий Кодекс Української РСР : Кодекс України від 30.06.1983 р. № 5464-X : станом на 19 листоп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>.
3. Земельний кодекс України : Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768- III : станом на 17 верес. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. : станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
5. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
6. Про акціонерні товариства : Закон України від 27.07.2022 р. № 2465- IX : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465- 20#Text>.
7. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 р. № 1576- XII : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>.
8. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон України від 01.07.2010 р. № 2398-VI : станом на 27 жовт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text>.
9. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV : станом на 5 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>.
10. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV : станом на 5 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>.

11. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : Наказ М-ва юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 : станом на 30 верес. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text>.
12. Про затвердження Правил опіки та піклування : Наказ Держ. ком. України у справах сім'ї та молоді від 26.05.1999 р. № 34/166/131/88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0387-99#Text>.
13. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 №1023- XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
14. Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 №898-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15>
15. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01.07.2004 №1961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>
16. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 03.10.2019 №157-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20>
17. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 №161-XI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14>
18. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 №1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
19. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV : станом на 29 лип. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.
20. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 №1201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20>
21. Сімейний кодекс України : Кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III : станом на 5 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
22. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 5 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

Допоміжна література:

1. Берназ-Лукавецька О. До питання про підтримку малого та середнього бізнесу в боротьбі з пандемією covid-19. *Юридичний вісник*. 2021. № 4. С. 143-149.
2. Берназ-Лукавецька О. М. Проблемні питання виконання окремих видів договорів в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 527-529.
3. Берназ-Лукавецька О. М., Давидова І. В. Е-ідентифікація особи в умовах імплементації законодавства Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. Т. 1. С. 213-219.
4. Белкін Л. М. Особливості реалізації майнового права на отримання майна у власність. *Часопис цивілістики*. 2020. Вип. 38. С. 32-38.
5. Волкова Н. В. Захист сімейних прав та інтересів дитини у цивільному судочинстві : дис.... докт. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2022. 444 с.
6. Воротинцева І. В. Щодо визначення поняття ФОП як суб'єкта цивільного права. *Юридичний вісник*. 2020. № 1. С. 280-284.
7. Голубева Н. Ю. Співвідношення зобов'язальних та речових правовідносин. *Часопис цивілістики*. 2015. Вип. 19. С. 13-17.
8. Гудима М. М. Речові права у відносних (зобов'язальних) правовідносинах: окреслення теоретичної проблеми. *Часопис цивілістики*. 2020. Вип. 37. С. 16-20.
9. Давидова І. В. Категорія «правочин» в умовах рекодифікації цивільного законодавства: перспективи трансформації. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2020. Т. 27. С. 51-58.
10. Давидова І.В. Місце смарт-контрактів серед цивільно-правових договорів. *Часопис цивілістики*. 2022. №46. С. 46-51.
11. Давидова І.В. Правочини та їх недійсність в інформаційному суспільстві: дис.... доктора юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2018. 486 с.
12. Жеков Д. В. Припинення юридичної особи за цивільним законодавством України : автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2015. 20 с.
13. Завальнюк С. Визначення прогалини в цивільному законодавстві України в парадигмі співвідношення понять цивільного права та цивільного законодавства України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. № 3. С. 54-58.

14. Завальнюк С. Проблематика співвідношення понять прогалини в цивільному законодавстві та прогалини в цивільному праві. *Правова позиція*. 2020. №2 (27). С. 88-92.
15. Завальнюк С. Проблематика співвідношення понять прогалини в цивільному законодавстві та деяких схожих правових понять і явищ. *Правова позиція*. 2020. №4(29). С. 63-67.
16. Калітенко О.М. “До питання про окремі правові статуси фізичних осіб в умовах воєнного стану”. *Часопис цивілістики*. 2023. № 48. С. 35-41.
17. Копилова Ж. В. Охорона та захист права власності нормами цивільного права України, класифікація цивільно-правових засобів захисту права власності. *Часопис цивілістики*. 2014. Вип. 17. С. 101-105.
18. Кривенко Ю. В., Адаховська Н.С. Об’єкти права власності релігійних організацій: від теорії до практики. *Часопис цивілістики*. 2021. Вип. 40. С. 29-34.
19. Кривенко Ю. В., Спасова К.І. Укладання та реалізація договору підряду *Часопис цивілістики*. 2021. №43. С. 36-40.
20. Крушельницька Г. Л. Кріоконсервовані ембріони in vitro як об’єкти цивільних прав. *Часопис цивілістики*. 2020. Вип. 37. С. 36-41.
21. Кушнерук Д.В. Підстави виникнення державної власності за законодавством України: дис. ... д-ра філос. Одеса, 2021.
22. Матійко М. В. Окремі приватноправові аспекти особистої таємниці з огляду на сучасний стан інформаційної безпеки. *Часопис цивілістики*. 2021. № 40. С. 23-28.
23. Матійко М. В. Приватноправові аспекти теорії таємниць. *Часопис цивілістики*. 2020. № 37. С. 26-30.
24. Матійко М. В. Цивільні правовідносини щодо захисту права власності. *Часопис цивілістики*. 2016. Вип. 20. С. 39-42.
25. Матійко М. В. Щодо співвідношення функцій приватного та цивільного права. *Часопис цивілістики*. 2020. № 38. С. 26-31. URL: <https://doi.org/10.32837/chc.v0i38.363>.
26. Москаленко А. О. Градація юридичних осіб публічного права. *Юридичний вісник*. 2021. № 4. С. 163-168.
27. Некіт К.Г. Право приватної власності в інформаційному суспільстві: теорія і практика: монографія. Одеса: Гельветика. 2021. 554 с.

28. Непомящая І. О. Цивільно-правовий аспект реєстрації майнових прав: дис. ... д-ра філос. Одеса, 2021.
29. Олькіна О. В. Юридичні особи публічного права: постановка проблеми визначення критеріїв розмежування юридичних осіб публічного та приватного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 4. С. 91-93.
30. Оновлення (кодифікація та рекодифікація) цивільного законодавства України : досвід, проблеми та перспективи: монографія / Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova. Одеса: Фенікс. 2020. 462 с.
31. Оновлення Цивільного кодексу України: формування підходів: колективна монографія / О.І. Виговський, Н.Ю. Голубєва, С.Д. Гринько та ін.; за ред. проф. Довгерта А.С. і проф. Харитонova Є.О. Одеса: Гельветика. 2020. 674 с.
32. Павлова В.Г. Спадковий договір та договір довічного утримання (догляду) в цивільному праві України. *Часопис цивілістики*. 2022. №47. С. 38-43.
33. Права приватної особи в умовах пандемії COVID-19: проблеми здійснення і захисту: монографія / За ред. Харитонova Є.О., Харитонova О.І., Некіт К.Г. Одеса. Гельветика. 2020. 404 с.
34. Рекодифікація цивільного законодавства України в умовах євроінтеграційних процесів : монографія / кол. авт.: Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova, Н. Ю. Голубєва та ін. Київ : Норма права. 2020. 348 с.
35. Сафончик О.І. Актуальні питання договірних зобов'язань щодо надання послуг перевезення за законодавством України. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 9/2023. С. 448-450. U
36. Сафончик О.І. До питання договірних зобов'язань щодо виконання робіт в сфері будівництва автомобільних доріг в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. №7. 2024. С. 166-170.
37. Сафончик О.І. До питання співвідношення правових категорій в сфері права інтелектуальної власності «торгівельна марка» та «комерційне найменування» в Україні. *Правова позиція*. № 3 (40). 2023. С.75-78.
38. Сафончик О.І. Загальна характеристика зобов'язань, що виникають з договору про надання послуг з охорони майна за законодавством України. *Юридичний вісник*. № 3. 2024. С.225-233..

39. Сафончик О.І. Окремі аспекти відшкодування майнової та немайнової (моральної) шкоди в умовах воєнного стану. *Юридичний вісник*. №2. 2023. С. 24-30.
40. Сафончик О.І. Цивільно-правова відповідальність сторін за договором на капітальне будівництво автомобільних доріг за законодавством України. *Право і суспільство*. №2. 2024. С. 483-490.
41. Сафончик О.І., Гнатюк Д.В. Окремі питання розірвання договору дарування за законодавством України. *Юридичний вісник*. №2. 2023. С.31-37.
42. Сидоренко М. В. Судовий захист цивільного права та інтересу як загальна засада цивільного законодавства України : автореф. дис.... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2012. 20 с.
43. Скоромний Д. А. Відповідальність юридичних осіб за кримінальні правопорушення – «інститут-архіпелаг». *Юридичний вісник*. 2021. № 3. С. 87-101.
44. Спасибо-Фатєєва І. В. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар. Том 1. Загальні положення. Особи / за ред. І. СпасибоФатєєвої. Харків : ЕКУС. 2020. 928 с.
45. Спесівцев Д. С. Проблема *numerus clausus* способів судового захисту суб'єктивних цивільних прав на нерухоме майно. *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. Вип. 86. С. 217-222.
46. Тетарчук І. В. Цивільне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: ЦУЛ. 2021. 248 с.
47. Харитонов Є. О. Формування концепту права приватної власності у Стародавньому Римі. *Часопис цивілістики*. 2016. Вип. 21. С. 8-13.
48. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. COVID-19 і делікти створення небезпеки. *Часопис цивілістики*. 2020. № 38. С. 5-11.
49. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. DCFR як принципи та цінності європейського приватного права. *Часопис цивілістики*. 2022. № 45. С. 5-11.
50. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Конфлікт та солідарність інтересів в умовах пандемії ковід-19. *Часопис цивілістики*. 2021. № 40. С. 5-11.
51. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Недоговірні зобов'язання, що виникають із дій, вчинених для запобігання шкоді в умовах ковід- 19. *Часопис цивілістики*. 2021. № 39. С. 5-10.

52. Харитонов Є. О., Харитонova О.І. Категорія «Інтернет речей» та цивільні правовідносини. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2017. Т. 20. С. 169-177.
53. Харитонов Є. О., Харитонova О.І. Право суддів на приватність у аспекті прав людини. *Юридичний електронний журнал*. №7. 2022. С. 549-55
54. Харитонов Є. О., Харитонova О.І. Проблеми реалізації концепту «приватне право» в процесі рекодифікації. *Часопис цивілістики*. 2021. № 42. С. 5-13.
55. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Деякі проблеми вакцинації від covid-19 з погляду цивільного права. *Часопис цивілістики*. 2021. № 43. С. 5–14.
56. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Концепт «Приватне право» та проблеми його реалізації. *Часопис цивілістики*. 2021. № 41. С. 5-11.
57. Цивільне право (частина загальна). Курс лекцій : навч. посіб. за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 448 с.
58. Цивільне право : навч. практикум / кол. авт. : К.Р. Резворович (заг. ред.), М.П. Юніна, А.С. Ділігул та ін. Дніпро : ДДУВС. 2022. 220 с.
59. Цивільне право та процес: підготовка до іспиту : навч. посіб. / кол.авт.: К.Р. Резворович (кер.), О.С. Юнін, О.О. Круглова та ін. Дніпро : Видавець Біла К.О. 2020. Ч. 1. 295 с.
60. Цивільне право України: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання, кол. авт.; за ред. проф. Є.О. Харитонova, І.В. Давидової. Одеса : Гельветика. 2021. 388 с.
61. Цивільне право: загальна частина. Практикум : навч. посіб. кол. авт. Дніпро : Видавець Біла К.О. 2020. 232 с.
62. Цивільний кодекс України. Станом на 01.01.2023 р. : наук.-практ. коментар за заг. ред. Харитонova Є.О., Калітенко О.М. Київ : Норма права, 2023. 1424 с.
63. Шахназарян К. А. Класифікація засобів захисту прав на чужі речі за законодавством України. *Часопис цивілістики*. 2016. Вип. 20. С. 68-72.
64. Шахназарян К.Е. Захист прав на чужі речі за законодавством України: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2017. 226 с.
65. Шульгін, А. А. Проблеми анонімності власників електронних грошей: юридичний аспект. *Часопис цивілістики*. 2020. Вип. 36. С. 65-69.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ

Важливим кроком у формуванні базових навичок самостійної роботи є ознайомлення з навчальною програмою курсу, зокрема її змістовими, інформаційними та методичними складовими. Для ефективного засвоєння матеріалу необхідним є вивчення норм цивільного законодавства України в межах окремих тем, аналіз практики його застосування, а також опрацювання рекомендованої навчальної, додаткової літератури та судової практики.

Самостійну роботу передбачено навчальним планом як засіб розвитку здатності студентів до самостійного навчання й наукового пошуку. Такий вид діяльності спрямований на:

- поглиблене опрацювання окремих тем, питань, а також теоретичних і практичних аспектів правової проблематики, що сприяє розширенню знань студента;
- формування навичок роботи з джерелами: пошуку, добору та аналізу інформації; критичного опрацювання літератури; методів аналізу нормативно-правових актів;
- розвиток умінь систематизовано викладати вивчений матеріал, формувати й обґрунтовувати власну позицію щодо правових питань;
- набуття досвіду формулювання висновків, оцінки достовірності отриманої інформації та представлення результатів у відповідній формі.

У межах самостійної роботи студентам можуть пропонуватися різні її форми, зокрема:

- пошук, підбір та аналіз сучасної наукової літератури, електронних ресурсів і практичних правозастосовних матеріалів за визначеною темою або індивідуальним завданням курсу;
- виконання аналітичних завдань, розв'язання кейсів і вирішення задач, запропонованих викладачем;
- опрацювання теоретичного матеріалу, передбаченого для самостійного вивчення;
- підготовка есе, юридичних висновків, проектів правових документів, схем, презентацій тощо;
- отримання консультацій від викладача впродовж семестру;
- підготовка до міжсеместрового та семестрового контролю знань.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Цивільне право як галузь права. Предмет, метод та функції цивільного права.
2. Цивільне право як наука (цивільістика) і навчальна дисципліна.
3. Цивільне право як система законодавства.
4. Поняття цивільних правовідносин.
5. Структура цивільних правовідносин.
6. Види цивільних правовідносин.
7. Підстави виникнення, припинення і трансформацій цивільних правовідносин.
8. Загальні положення про фізичну особу.
9. Правоздатність фізичних осіб та її зміст (обсяг).
10. Поняття та елементи дієздатності фізичної особи
11. Диференціація дієздатності фізичної особи
12. Обмеження дієздатності фізичної особи та визнання її недієздатною
13. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою і оголошення її такою, що померла.
14. Поняття, ознаки та правосуб'єктність юридичної особи.
15. Класифікації юридичних осіб.
16. Виникнення та припинення юридичних осіб.
17. Поняття та класифікація об'єктів цивільних прав (правовідносин)
18. Речі як об'єкт цивільних прав (правовідносин). Речі приватного права. Види речей приватного права.
19. Цінні папери як об'єкт цивільних прав (правовідносин)
20. Дії та результат дій як об'єкти цивільних прав (правовідносин)
21. Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав
22. Інформація як об'єкт цивільних прав
23. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав
24. Інші об'єкти цивільних прав

25. Поняття, ознаки правочину та умови їх дійсності.
26. Види правочинів
27. Форми правочинів
28. Тлумачення змісту правочину
29. Відмова від правочину
30. Недійсність правочинів
31. Наслідки визнання правочину недійсним
32. Загальна характеристика та види речових прав.
33. Поняття власності та права власності.
34. Суб'єкти та об'єкти права власності.
35. Зміст права власності.
36. Способи виникнення права власності.
37. Припинення права власності.
38. Поняття захисту права власності. Співвідношення понять “захист права власності” і “охорона права власності”.
39. Загальна характеристика речових позовів для захисту права власності
40. Поняття зобов'язань
41. Види зобов'язань і система зобов'язального права
42. Елементи зобов'язань
43. Суб'єкти зобов'язання. Множинність осіб у зобов'язанні.
44. Зобов'язання на користь третьої особи. Заміна осіб у зобов'язанні.
45. Загальна характеристика засобів забезпечення виконання зобов'язань
46. Класифікація засобів забезпечення виконання зобов'язань та їх загальна характеристика.
47. Поняття цивільно-правового договору, та його значення.
48. Класифікація цивільно-правових договорів.
49. Зміст договору. Умови договору і їх види.
50. Форма договору, наслідки її недотримання.
51. Укладання договору. Стадії укладання. Переддоговірні спори. Зміна договору.
52. Виконання договору. Випадки припинення договорів.
53. Зобов'язання про передачу майна у власність на платній та безплатній основі.
54. Договори про передачу майна у тимчасове користування.

55. Договори про надання послуг.
56. Договори в сфері фінансів.
57. Поняття та види публічної обіцянки винагороди
58. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без до-
ручення. Порядок компенсації здійснених витрат.
59. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної
або юридичної особи.
60. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної або
юридичної особи.
61. Поняття зобов'язання, що виникає внаслідок набуття, збе-
реження майна без достатньої правової підстави, його спів-
відношення з іншими засобами захисту цивільних прав.
62. Поняття та загальна характеристика деліктних зобов'язань,
їх співвідношення з договірними зобов'язаннями.
63. Загальна характеристика підстави та умов відповідальності
за заподіяння шкоди.
64. Відшкодування моральної шкоди.
65. Особливості відшкодування шкоди заподіяної джерелом
підвищеної небезпеки.
66. Відшкодування шкоди особі, яка потерпіла від злочину.
67. Основні поняття та принципи спадкового права (відкриття
спадщини, час і місце відкриття спадщини, спадщина,
спадкова маса, спадкодавець, спадкоємець).
68. Види спадкування.
69. Підстави спадкування за законом.
70. Коло спадкоємців за законом. Порядок закликання спад-
коємців за законом до спадкування.
71. Прийняття спадщини. Правові наслідки прийняття
спадщини.
72. Відмова від спадщини та її правові наслідки.
73. Оформлення спадкових прав.
74. Відповідальність спадкоємців по боргах спадкодавця.

Зміст

ПЕРЕДМОВА	4
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	10
Тема 1. Поняття та межа дії цивільного права. Цивільні правовідносини.	10
Тема 2. Суб'єкти цивільного права	11
Тема 3. Об'єкти цивільних прав.	16
Тема 4. Правочини.	19
Тема 5. Загальні положення про речові права.	23
Тема 6. Поняття та характеристика зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань	29
Тема 7. Цивільно-правовий договір. Договірні зобов'язання	34
Тема 8. Загальна характеристика недоговірних зобов'язань	36
Тема 9. Спадкове право	41
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	47
САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ	54
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ	55

Навчальне видання

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

Практикум

для здобувачів освітньої програми
фахового передвищого рівня освіти
в Академічному фаховому коледжі ОНЮА,
галузь знань – 26 «Цивільна безпека»,
спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність»

Електронне видання

В авторській редакції

Ум-друк. арк. 3,48. Зам. № 2509-01.

Видавець ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
e-mail: fenix-izd@ukr.net